Brandner, Aleš

Životní jubileum profesora Jiřího Jiráčka

Opera Slavica. 1999, vol. 9, iss. 4, pp. 37-39

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/117189
Access Date: 18. 02. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

Nástin porovnávací morfologie spisovných jazyků slovanských (nakl. Univerzity Karlovy 1998). Zde je v 1. části podán diferenční popis jednotlivých morfologických kategorií ohebných slovních druhů a ve 2. polovině knihy jsou přehledné tabulky deklinační a konjugační paradigmatiky všech současných spisovných slovanských jazyků v pořadí: čeština, slovenština, bulharština, chorvatština, srbština, lužická srbština, makedonština, polština, ruština, slovinština a ukrajinština. Cenná zde je i obsáhlá výběrová bibliografie roztříděná podle jednotlivých slovních druhů.

Všechny slavistické práce H. Běličové se vyznačují bohatstvím spolehlivého jazykového materiálu, který získala buď z gramatik, slovníků nebo svou vlastní excerpcí textů; navíc byla správnost jazykového materiálu ověřena filology – nositeli daného slovanského jazyka. Poctivost a přesnost jazykových dat zkoumaných lingvisticky je vůbec příznačným rysem této badatelky. Nikdy však nejde o práce jen materiálové, dominantní u ní je vždy systémový a strukturní výklad pozorovaných jednotek, jejich fungování v primární i sekundární funkci.

H. Běličová má za sebou také rozsáhlou a záslužnou práci redaktorskou a organizační jako členka redakcí Čs. rusistika, Slavia, jako redaktorka sborníků ústavních, posuzovatelka jiných knih, např. *Ruské morfologie* (V. Hrabě a kol.), členka komisí pro obhajoby CSc. a DrSc. aj. Přehlížíme-li celé dosavadní dílo H. Běličové, nemůžeme než vyslovit nad ním obdiv, hlubokou úctu, uznání a vděčnost za všechno, co vykonala pro naši slavistiku a rusistiku.

U příležitosti jejího životního jubilea jí přejeme (jménem svým a jménem dalších kolegů, kteří ji znají), aby mohla ještě další roky ve zdraví předávat své bohaté znalosti a zkušenosti mladší generaci a aby se s uspokojením věnovala svým zálibám – skalničkaření, turistice a pobytu v přírodě.

Rudolf Zimek

Životní výročí profesora Jiřího Jiráčka

Dne 2. prosince 1999 oslavil své pětasedmdesáté narozeniny em. profesor Filozofické fakulty Masyrykovy univerzity v Brně a dlouholetý vedoucí její katedry ruského jazyka PhDr. Jiří Jiráček, DrSc. Jubilant se narodil v Praze, ale své mládí prožil v jižních Čechách. V roce 1943 maturoval na třeboňském gymnáziu. Po osvobození se zapsal na Filozofickou fakultu Karlovy univerzity, kde v roce 1949 absolvoval studium oboru ruština-angličtina. V roce 1956, po několikaletém působení na středních školách, přešel na brněnskou univerzitu, a to nejprve na katedru jazyků Lékařské fakulty a odtud v roce 1963 na fakultu Filozofickou. Jeho trvalým pracovištěm se stala katedra ruského jazyka, kde získal docenturu (1973), doktorát věd (1980), profesuru (1981) a v roce 1981 byl jmenován jejím vedoucím. Zde působil až do svého odchodu do důchodu.

Jubilant byl vědecky činný hlavně v oblasti ruské lexikologie a slovotvorby se zvláštním zřetelem k internacionálnímu lexiku a dále v oblasti ruské morfologie. Na formování jeho lingvistické orientace měla vliv jeho počáteční činnost na Lékařské fakultě. Soustředil se především na průzkum otázek terminologických v porovnávacím

aspektu rusko-českém s přihlédnutím k mezinárodnímu charakteru terminologie. Slovotvorbě zůstal věrný i po svém přechodu na tehdejší katedru rusistiky Filozofické fakulty v roce 1963. Řada dílčích prací z této oblasti byla završena obsáhlou monografií, která se v roce 1965 stala předmětem obhajoby pro získání vědecké hodnosti kandidáta filologických věd (*Názvy osob s příponami řeckého a latinského původu v současné ruštině*). V roce 1973 byl na základě habilitačního spisu *Интернациональные суффиксы существительных в современном русском языке /Структурно-семантическое исследование/* (Brno 1971) jmenován docentem. Význam této publikace byl potvrzen řadou příznivých ohlasů z kruhů našich i zahraničních, zejména ruských odborníků. Dalším výsledkem jubilantova snažení v uvedené oblasti je jeho monografie *Internacionální sufixace nominální v současné ruštině* (Brno 1980), na základě které dosáhl v roce 1990 hodnost *DrSc.* V roce 1984 vyšla ve Spisech Filozofické fakulty jeho další knižní publikace *Adjektiva s internacionálními sufixálními morfy v současné ruštině.*

S uznáním je třeba připomenout i jubilantovo působení pedagogické. Během své aktivní činnosti konal přednášky a semináře z morfologie, slovotvorby a lexikologie (několik let i externě na Pedagogické fakultě dnešní Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) a vedl řadu diplomových, rigorózních a disertačních prací. V raném období své činnosti byl spoluautorem nebo recenzentem učebnic pro střední a odborné školy, později autorem učebních textů vysokoškolských: studentům-rusistům je určeno skriptum *Morfologie ruského jazyka I. Substantivum* (Brno 1986). Významný je jeho podíl jako člena autorského kolektivu při sestavování celostátně platné učebnice morfologie ruštiny, která po několikaletém čekání na své zveřejnění vyšla ve dvou dílech v podobě skript (*Morfologie ruštiny I.* Brno 1996. – *Morfologie ruštiny II.* Brno 1997).

Užitečné jsou i jiné Jiráčkovy práce. Je spoluautorem různých učebnic ruštiny (*Ruština pro veřejné pracovníky.* Praha 1977. – *Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка..* Praha 1979. – *Příručka ruského pravopisu.* Praha 1983).

Kromě uvedené činnosti zasahoval jubilant též do oblastí metodických a terminologických. Středem jeho zájmu byla mj. oblast stylistiky a dále interference ruského a českého jazyka.

Součástí činnosti jubilanta jako vysokoškolského učitele byla jeho dlouholetá účast v komisi pro udělování vědeckých hodností a v předmětové radě pro ruský jazyk a literaturu při MŠMT ČSR. Byl školitelelm pro vědeckou přípravu, dále také členem redakční rady časopisu *Československá rusistika* a členem výboru brněnské pobočky *Jazykovědného sdružení ČSAV.* Přínosný byl také jeho podíl na akcích *ČAR* a *MAPRJAL*; aktivně se zúčastnil většiny sjezdů a konferencí těchto a jiných institucí. Nadále je členem *Societas Linguistica Europea* a od roku 1989 též členem redakční rady berlínského časopisu *Russistik.*

Po svém odchodu do důchodu se zabývá problematikou akcentuace ruských substantiv. Plodně zasáhl do oblasti syntaxe svými články o vztahu účelových vět a infinitivu v některých evropských jazycích. Neopustil však ani oblast slovní zásoby, jíž věnoval pozornost po celou dobu své aktivní služby: v popředí jeho zájmu je studium

vlivu angličtiny na ruštinu v porovnání se situací v češtině. Své badatelské výsledky uveřejňuje především na stránkách *Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* a v časopise *Opera Slavica*, vydávaném od roku 1991 v Brně.

Trvalými jubilantovými vlastnostmi vždy byly vitalita, pracovní elán, houževnatost, úsilovné rozvíjení odborné činnosti, snaha o kvalitní odbornou přípravu vědeckého dorostu a zaujetí pro výuku. Do dalších let mu upřímně přejeme stálé zdraví, osobní a tvůrčí pohodu a další úspěchy v badatelské činnosti.

Aleš Brandner

Jubileum Františka Malíře

Významného životního jubilea se dožívá prof. PhDr. František Malíř, DrSc., (13. 9. 1919), přední náš rusista, jazykovědec a pedagog. Je naším nejvýznamnějším vědeckým pracovníkem v oboru teorie a praxe vyučování ruštině i ostatním cizím jazykům.

Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy s aprobací ruský a anglický jazyk. V roce 1950 byl promován na doktora filozofie a své jazykové znalosti využil jako tlumočník v *Dozorčí komisi pro příměří v Koreji* v letech 1954–55. Po návratu do vlasti a úspěšné docentské habilitaci byl ustanoven děkanem Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem. Na základě rozsáhlé publikační a vědecké činnosti byl jmenován v roce 1964 vysokoškolským profesorem. Plně se pak věnoval vědecké a pedagogické práci v *Pedagogickém ústavu J. A. Komenského ČSAV*, kde působil jako ředitel ústavu. Stál u zrodu vědecké disciplíny teorie a praxe vyučování cizím jazykům. Přirozeně to byl především ruský jazyk, kde četnými publikacemi i praktickou činností měl zásadní vliv na přípravu a další vzdělávání učitelů ruštiny.

Jubilant zastupoval tehdejší Československo na pařížské mezinárodní poradě učitelů ruského jazyka v roce 1967, která přivedla na svět významnou mezinárodní organizaci MAPRJAL (*Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury*) a jako viceprezident asociace se natrvalo zapsal do činnosti této organizace.

Vědecká a pedagogická činnost profesora Malíře je neobyčejně bohatá. Již jako docent inicioval vydávání vědeckých sborníků a konání mezinárodních konferencí. Rozsáhlá je jeho publikační činnost, ve které se zaměřoval především na didaktické problémy ruského jazyka, a měl tak zásadní vliv na rozvoj vyučování ruštině na všech stupních našich škol. Je autorem četných vědeckých i vědecko-populárních publikací z oboru didaktiky ruského jazyka i dalších cizích jazyků. Uveďme alespoň jeho práci na frekvenčním rusko-českém slovníku, dále publikace z oblasti charakteristiky ruských dopisů, teorie odhadu a volného překladu, skupinových forem vyučování, algoritmizace ve vyučování ruskému jazyku a metodických úloh a jejich řešení. Zpracoval celou řadu učebnic cizích jazyků (zejména ruštiny a angličtiny), několik slovníků, organizoval a vedl jazykové kurzy v rozhlase a v televizi. Věnoval se výchově vědeckých aspirantů a byl oponentem četných kandidátských a habilitačních prací.